

ZİYA GÖKALP'TE TURAN FİKRİ

NECMETTİN HACİEMİNOĞLU

Ziya Gökalp, Türkiye'de XIX. asrın ikinci yarısında başlayan Türkçülük ve Turancılık fikrinin merkezinde bulunan bir kişidir. Bu hareketi kendisinden önce başlatanlar ile kendisinden sonra devam ettirenlere göre Gökalp, büyük bir çadırın orta direği gibidir. Çünkü, gerek Avrupa'da gerek dış Türk arasında, gerekse o zamanki Osmanlı cemiyetinde, ilkin ilimde sonra da his ve san'at sahasında başlayan Türkçülük akımını ciddi şekilde sistemleştirerek, bir fikir ve ülkü hareketi haline getiren tek fikir adamı odur.

Bilindiği gibi XIX. asrın sonlarına doğru, batı dünyasında Türk dili ve kültürü hakkında yapılan araştırmaların ilhamı ile Osmanlı aydınlarında da aynı konulara eğilme temayülü başlamıştı. Bu cümleden olmak üzere, Ahmed Vefik Paşa bir yandan Çagatay şivesiyle yazılmış bulunan *Şecere-i Türki* (Türklerin Soy Kütüğü) adlı eseri Türkiye Türkçesine çevirmiş, bir yandan da *Lehçe-i Osmanî* adında bir lügat hazırlayarak, Osmanlı Türkçesinin, Türk dilinin bütünü içinde sadece bir şive olduğunu göstermek istemiştir. Şıpkı kahramanı Süleyman Paşa da *Tarih'i Âlem*, *Esmâ-ya Türkiyye* ve *Sarf-ı Türki* adlı kitapları ile tarih ve dil sahasında ilmi Türkçülüğün temellerini atmıştır. Bunları, dış Türklerden Azerbaycanlı Dr. Ali Hüseyinzâde, Mirzâ Fethali Ahuntzade ve Kırımlı İsmail Gaspıralı, Türkiye'de de Necib Âsım, Velet Çelebi, Mehmed Emin Yurdakul, ve Emrullah Efendi gibi simalar takip etmişlerdir.

Kimi ilim ve fikir, kimi de san'at ve edebiyat sahasında eser veren bu simaların çalışmaları, bir yandan, yıkılmak üzere olan Osmanlı devletinin içinde bulunduğu çalkantıya karşı bir çeşit panzehir, bir yandan da İmparatorluk bünyesindeki Türk olmayan unsurların ihanetine karşı bir tepki sayılabilir. Böyle bir siyasî ve içtimai çevrede yetişen Gökalp'te de, Türkçülük hareketi başlangıçta his, heyecan ve san'at planındadır. Nitekim en ünlü manzumesi olan *T u r a n*, onun bu konudaki ilk şiiridir. Ancak, Gökalp, bundan sonra, kendi ifadesiyle, bütün ömrünü 1910 yılında

yayınlanan *Turan* manzumesindeki esasları açıklamak ve yorumlamakla geçirecektir.

Vatan ne Türkiyedir Türklere ne Türkistan
Vatan büyük ve müebbet bir ülkedir : T u r a n....

diyen Gökalp, o tarihten itibaren artık Türkçülüğü de Turancılığı da hem bir tepki hareketi olmaktan, hem de yalnız duygu ve heyecan planında kalmaktan kurtarmıştır. Romantik duygular halinde başlayan Türkçülük ve Turancılık akımını siyasî, iktisadî ve kültürel sahada sistemleştirmiştir. O, bu duyguları sağlam bir fikir hareketi ve yüce bir ülkü seviyesine yükseltmiştir. Böylece, Gökalp'le beraber Türkçülük ve Turancılık tam bir devlet felsefesi ve dünya görüşü haline gelmiştir. Aynı fikir ve inanışlar bu gün de güçlü ve köklü olarak yaşamaktadır. Aradan yarım asır geçtiği halde hem esir Türk illerinde hem de Türkiye'de Turancılık ülküsünün hâla yaşamakta ve gelişmekte oluşunu, bir yandan bizzat fikrin haklı ve doğru olması ile bir yandan da Ziya Gökalp tarafından temellerinin sağlam atılması ile izah edebiliriz.

Gökalp'in Turancılığa duygu planında ve şiirle başladığını belirtmiştik. İncelediğimiz zaman gördük ki, o, bu fikrinden hiç bir zaman caymamıştır. Bu ülküsünü, kendi ifadesiyle söylersek, «Turancılık mefkûresini» hayatının hiç bir döneminde ikinci plana itmemiştir. Turancılık fikri onda gittikçe kuvvetlenen bir inançtır. Bir çokları Gökalp'in gençliğinde Turancı olduğu halde, sonra bu görüşünden vaz geçip, gerçeklere döndüğünü iddia ederler. Bu değerlendirme yanlıştır. Ziya Gökalp diğer konulardaki fikirleri gibi Turancılık fikrini de aslâ değiştirmeyip, aksine geliştirmiş ve sistem haline koymuştur. Onun anlayış ve inancına göre, Türk Milleti Turancılık ülküsünden vaz geçemez ve geçmemelidir. En son ve en olgun eseri olan Türkçülüğün Esaslarında bu konudaki görüşü hiç bir teville meydan vermeyecek kadar açıktır. Ayrıca, söyledikleri o günün Türkiye gerçeklerine ve dünya şartlarına da tam mânasiyle uygundur. Bu durum, milliyetçilik akımlarının daha da kuvvetlendiği şu çağda Gökalp'in ne kadar ileri görüşlü olduğunu da göstermektedir. Bazı kişiler, Gökalp'teki Turancılık fikrinin pek açık olmadığını, mahiyet ve muhteva bakımından sınırlarının iyi çizilmediğini iddia etmektedirler. Bu sebeple, biz, onun Türkçülüğün Esaslarında belirttiği son görüşlerini özetlemeden önce, şiir ve masallarında Turancılığa verdiği mânâ ve önemi ortaya koymak istiyoruz. Vardığı son noktayı ayrıca tesbit edeceğiz.

Sistemli düşünen bir zihne sahip olan Gökalp, Turancılık Ülküsünü bazı merhalelerden geçerek tekâmül ettirmiştir. Öyle ki, onun ilk yıllardaki Turancılık anlayışını tenkit etmek belki mümkündür de, olgunluk çağındaki hükümlerini tenkit imkânsızdır. Çünkü ilkin romantik duygularla öne sürdüğü bu fikri zamanla aklın ve gerçeklerin ışığında prensiplere bağlayarak ebedileştirmiştir. Şimdi ilk fikirlerinden başlayalım.

Edebî eserlerinde Gökalp Turancılığa sırasıyla şu beş mânâyı vermektedir. Tabii bunlar Turancılığın çeşitli yönlerden ele alınarak, bir terkibe varılmasından başka bir şey değildir. Tıpkı büyük bir mimarî âbideye dört ayrı yönden bakıldığı zaman her defasında başka bir duvarının görülmesi gibi.

I. Gökalp'in manzum eserlerinde çok geçen «Turan» kelimesi birinci planda Türklerin ana yurdu, ilk vatanı, yani Orta Asya, Altay Dağları ve Ötüken yöresi gibi coğrafi bir mekân ismi olarak kullanılmıştır.

Ben atsızım evet benim ailelik adım yok,
Benim köyüm *Turan* yurdu Türklük benim ocağım.
Nere gitsem karşı çıkar bana yasam bayrağım.

Garbin dinler sesini Garbe sesler dinletir
Kalbini de söyler, kalbini de inletir.

Lâkin asla unutmaz Oğuz Han'ın evlâdı
Turan denen o yurdu, *Turan* denen o adı.

(Akkurum'dan)

Turan yurdu uykuda Hanlar kalmış Hakansız
Karakurum buyruksuz, Altınordu dağınık.
Bu öksüzlük halini gören bir Türk, vicdansız
Olmalı ki gönlünde sızlamasın bir yanık.
Ulutaşın kalbinde Türklük aşkı kudurdu.
Dedi: - Ey Türk Hanları Türk'ün ayak bastığı
Her yer ana vatandan bir parçadır; bu vatan
İstiyor ki her elde Altınordu bayrağı»
Bütün Türkler birleşsin, bu birlikte İli Han
Saltanatı dirilsin, Türk Hakanı, Altındağ
Eteğinde donatsın, parlak yüce bir otağ.

(Altun Yurt'tan)

Biz Türk Hanın beş oğluyuz.
 Gök Tanrının öz kulu yuz.
 Beş bin yıllık bir orduyuz.
Turan yurdu durağımız
 Yüce Tanrı Oğuz Hanı
 Göndererek Türk Hakanı
 Birleştirdi beş *Turani*
 Doğdu güneş sancağımız
Turan eski toprak bize
 Hind bir altın konak bize
 Çin köşklere kışlak bize
 Tuna boyu yaylağımız.

(Ergenekon'dan)

II. Eski Anayurttan başka Türk'ün fethettiği, Türk'ün vaktiyle yaşamış olduğu ve yaşadığı her yer *Turan*'dan bir parçadır. Bu yer Avrupa'da da olabilir, Afrika veya Amerika'da da.

Bu meşhettir Avrupanın Rumeli'den Türkler'i
 Çıkarmağa azmettiği kanlı harpte Kosvada,
 Albayrağı bir hamlede ilelebet ileri
 Süren, sonra bir nöbetçi gibi kalan orada.

Türk ilinin bu ebedi nöbetçisi diyor ki:

«Anadolu Türk yurdudur» karşı yaka Türk ili
 Siz asılsız türediler değilsiniz, sizdeki
 Kanlar taşır hakanlardan kalma *Büyük Emeli*
 Ruhunuzda bugün kendi kendinizi tanıyan
 «*Turan* benim yurdum» diyen birisi var : Oğuz han

(Meşhede Doğru'dan)

Ulu Tanrı Türk'ü yüce yaratmış,
 Dinini ta'lime hoca yaratmış,
 Türk yurdunu uçtan uca yaratmış,
 Demiş: Bunu yaşat hep şan içinde....

Demişki: Nereye girmişse Hilal
Orası *Turandır*, Onu geri al.
Domuz çobanları olamaz kiral
Tanrının ülkesi *Turan* içinde

(Balkanlar Destan'ından)

III. *Turan* kelimesinin Gökalp'te üçüncü mânası Türklerin tutsaklıktan kurtulup hürriyet ve istiklâllerine kavuşması ülküsüdür. Meselâ *Ülker ile Aydın* adlı masalda bu tema işlenmiştir:

Ülker ve Aydın adlarındaki iki kardeş, zâlim bir üvey ananın pençesinde inlemektedirler. Bir cadı olan üvey ana, büyü yaparak, önce Aydını ceylan kılıqına sokmuş, sonra da bir beyle şehzâde ile evlenmiş bulunan *Ülkeri* göle attırmıştır. Kızcağz bir balık tarafından yutulup kardeşi Aydın'dan ve kocasından ayrı düşmüştür. Fakat yutulmadan önce hamile olan Ülker, balığın karnındayken bir oğlan doğurmuş ve çocuğa *Turan* adını vermiştir *Turan* ise, dünyaya gözünü açar açmaz cadının sihirini bozarak annesi Ülker ile dayısı Aydını hürriyetlerine kavuşturmuştur. Böylece masalda *Turancılık ülküsünün* esir Türkleri zincirden kurtaracağı inancı dile getirilmek istenmiştir. Bahis konusu masalın son kısmını aynen alıyoruz :

Aydın : Bacı bacı can bacı
Kolumda mercan bacı
Gönlüme merak oldu,
Gebeliğin ne oldu.

Ülker : Kardeş kardeş can kardeş
Boynunda mercan kardeş
Hünkâra söyle selâm
Bizi alsın bu akşam.

Kardeş kardeş can kardeş
Boynunda mercan kardeş
Oğlum *Turan* kucakta,
Emziririm bucakta.

Ne zaman ki bu sözleri işitti,
Hünkâr hemen balıkçıya emretti;
Ağ atıldı, kaya gibi bir balık
Çıkarıldı, doldu bütün ortalık.

Bu balığı dikkat ile yardılar,
Turan çıktı bir çarşafa sardılar;
 Ondan sonra Ülker çıktı dışarı
 Ceylan artık olmuştü bir haşarı.

Gitti baktı merak ile *Turan'a*
 Görür görmez birden döndü insana;
 Ablasının oğlu bozdu büyüyü,
 Kalmadı hiç ceylanlığın bir tüyü.

Bu konudaki duygu ve düşüncelerini :

Düşmanın ülkesi viran olacak
 Türkiye büyüyüp *Turan* olacak

mısraları ile özetleyen Gökalp, *Alageyik* adlı çocuk masalında da aynı temayı işlemiştir. Bir devin eline düşmüş olan Kırgız güzelini bir «Türk yiğidi» şöyle kurtarır : Burada «Dev» Türkleri esir tutan yabancı devleti, «Kırgız güzeli» de Esir Türk İllerini temsil etmektedir :

Açtım bir elmas oda
 Dev şahını uykuda
 Gördüm, kestim başını.
 Dedim «Ey ifrit hani
 Nerde dünya güzeli?
 Dedi: Elinde eli.
 Döndüm baktım bir Kırgız
 - Elbiseli güzel kız
 Durmuş bakar yanımda,
 Şimşek çaktı canımda.
 Güldü, dedi: Türk beği
 Tanıdın mı geyiği?
 Kimse beni bu devden
 Alamazdı. Ancak sen
 Kaya deldin dağ yardım;
 Geldin beni kurtardın.
 Ah o imiş anladım,
 Sevincimden ağladım.
 Dedim: *Turan* meleği,
 Türk'ün yüce dileği,

Yüz milyon Türk bu anda
 Seni bekler *Turan*'da.
 Haydi çabuk varalım,
 Karanlığı yaralım.
 Sönük ocak canlansın;
 Yoksul ülke şanlansın.
 İndik iti okşadık;
 At sırtına atladık;
 Geçtik nice dağ kaya,
 Geldik Demir Kapıya.
 Kapanması çok yıldı;
 «Açıl» dedim açıldı.
 Yol verince gizli yurt,
 Aldı bizi bir *Bozkurt*,
 Kaf dağından geçirdi;
 Türk iline getirdi...

IV. Gökalp *Turan* kelimesine dördüncü merhalede artık *Büyük Türk Birliği* mânâsını vermektedir. Bu fikir onda hiç değişmemiş, zayıflamamış ve ikinci plâna itilmemiştir. Manzumelerinde, masallarında ve diğer bütün eserlerinde bu tema hep işlenmiştir. Kelime ve muhteva olarak da en fazla Turancılık ülküsüne yer verilmiştir. Ancak Gökalp *Turan* ülküsünü zaman zaman da *Kızılma* ve *Büyük Emel* sözleriyle ifade etmektedir. Yalnız, *Kızılma* kelimesi bazaa da «cihan hakimiyeti mefkûresi» mânâsında kullanılmıştır. Esasen, Gökalp'in *Turan* fikri gerçekleşikten sonraki ülküsü de *Kızılmadır*.

Turan ülküsünü dile getiren örneklerden açıkça anlaşılmaktadır ki Ziya Gökalp, o zamanki Osmanlı devletinin aslı unsuru olan Türklerle, sınırlarımızın dışında kalan diğer bütün Türk İllerinin tek bayrak altında birleşmelerini arzu etmektedir. Bu birleşme önce dil ve kültür sahasında, sonra da siyasi sahada olmalıdır. Hattâ her Türk İli kendi vatanında müstakil devlet kursa bile, *Turan ülküsünden vaz geçmemelidir*. Çünkü esas olan millettir. Millet bütünlüğüdür. Nitekim Millet manzumesinde bu fikrini çok açık şekilde belirtmiştir :

Dilde, dinde müsterekiz hep gelmişiz bir soydan,
 Devletimin kaygısıyla milletimi unutmam.
 Anadolu bir iç İldir. Ayrılamaz dış İlden.

Demek ki Gökalp'te bütün Türk İlleri ve boylarının *Turan* birliği altında toplanması şarttır. Ne sadece Türkiye'nin, ne de Özbek veya Kırgızların

kurtulması yetmez. Buna ait örnekler onun şiirlerinin belkemiğini teşkil eder :

Son arzumuz budur fâni dünyada,
Türküz varacağız *Kızilelma*'ya...
Turgut bu sözlerden bulmadı şifâ
Çıktı gitti, gönlü dolu «vâ veylâ.»

Diyordu leylâsız bir Mecnun gibi
Nasıl yaşayayım söyle Yarabbi?»
Ay Hanım duymuştu bütün sözleri
Bu fikri zihninde sürdürdü ileri.

«Kızilelma» yokmuş fakat lâzımmış
Turan hayatına bu bir nâzımmış.

İşviçre'de bir Türk köyü bir şehir
Yapalım, oradan yeni bir nehir,
Bir irfan ırmağı aksın *Turan*'a.
Bütün Türk iline aynı şu'leyi
Saçsın ki gönüller birleşsin iyi.
Ay Hanım bu işe hep servetini
Vakfetti; kimisi hamiyetini,
Kimi irfanını, kimi cehdini,
Birleşip yaptılar *Turan* mehdini

(Kızilelma'dan)

Askerliđi gördü tatsız,
Harzem şahı oldu Atsız,
Bugün hakan dün bir atsız
Böyle kayar kızıağımız.

Tunguz Çine hakan oldu,
Hitay Türkü uryan kaldı;
İlk düşünen Gur Han oldu,
Birleşmeli Ocağımız.

Cengiz bunu tasarladı,
Dört bucağı ılgırladı;
Türk soyunu toparladı,
Turan oldu öz bağımız.

(Ergenekon'dan)

Yola düştüm, az-uz gittim; dere tepe düz gittim;
Her akşam bir Türk şehrine, Türk köyüne uğradım;
Kalplerinin bir emelle çarptığını anladım.
İstanbul'a geldim gördüm *Turan* fikri uyanmış,
Büyük Emel doğmuş buna çalışıyor her kişi.

Ey Türklerin yeni doğan yüce ümit güneşi,
Geldim senin eşğine Karakurum ilinden;
İstikbalin tarihinde bu sözleri okurum:
Yeni *Turan* Hakanlığı, payitahtı *Akkurum*

(Akkurum'dan)

Macar dedi: Sanma kalmak isterim,
Atımı meydana salmak isterim;
Türklerin öcünü almak isterim,
Altay yurdu büyük vatan olacak,
Turan'ın hâkimi sultan olacak.

Her ülkede Türk bir devlet yapacak;
Fakat bunlar birleşecek nihayet....
Hep bir dille aynı dine tapacak,
Olacak tek harsa malik bir millet.

(Kızıl Destan'dana)

Ey Türkoğlu, artık ne ben, ne sen, ne o, bir şey yok.
Uluslar yok, uruklar yok, anéak büyük Turan var...
Siyasette şirk olamaz, ayrıca Han ve Beğ yok...
Türk ruhunda yalnız bir İl, yalnız bir tek İlhan var.

Süngü beni ayırsa da vahdetimi unutmam.
Dilde, dinde, müsterikiz; hep gelmişiz bir belden.
Devletimin kaygısıyla milletimi unutmam,
Anadolu bir iç İldir, ayılamaz dış İlden.

(Millet'ten)

Gayınlı söz emmeyiz,
 Çocuk değil memeyiz.
 Birkaç dil yok *Turan'da*,
 Tek dilli bir kümeyiz.

Turan'ın bir ili var,
 Ve yalnız bir dili var,
 Başka dil var diyenin,
 Başka bir emeli var.

(Lisan'dan)

Ne kadar Türk varsa bugün cihanda,
 Burdaki harsa var meyli vicdanda.
 Dili dilimdendir, dini dinimden,
 Olacağız biz hep aynı vatanda.

Karacık dağından, Kıpçak çölünden,
 Gelen atalarım gibi Türküm ben.
 Bana yol gösteren benden olmalı,
 Olamaz Türk'e baş Türküm demeyen;
 Osmanlı kalamaz Türk'ü sevmeyen.

(Kavim'den)

Çok geçmeden birdenbire
 Parçalandı Rus ülkesi,
 Sevinçle düřtü Tekbir'e
 Elli milyon Türk'ün sesi.

Artık *Turan* hayal değil
 Hakikate döndü bugün.
 Türk bilecek artık bir dil,
 Bizim için bu bir düđün.

(Çanakkale'den)

V. Gökalp'e göre *Turan* ülküsünün beşinci merhalesi «cihan hakimi-
 yetidir». Başka bir deyişle *Kızalelmadır*. Esasen büyük Türkçü Gökalp,
 daha 1910 yılında yayınladığı «*T u r a n*» manzumesinde aynı fikri dile
 getirmişti.

Vatan ne Türkiye'dir Türklere ne Türkistan
Vatan büyük ve müebbed bir ülkedir: Turan.

mısraları açıkça *Kızılelma* hedefini ifade ediyordu. *Yeni Atilla* şiirinde bu arzu daha da belirlidir :

Ey Avrupa bu belâdan
Sen nereye kaçacaksın?
Bir ikinci Atilladan
Çok göz yaşı saçacaksın.
Dinlen artık bütün cihan,
Yine eski *Turan* oldu.
Padişaha dendi İlhan,
Yer yüzü bir vatan oldu.

Büyük ülkücünün edebi eserlerinde işlediği Turancılık anlayışını böylece belirttikten sonra, şimdi de Türkçülüğün Esaslarında bir sistem halinde ortaya koyduğu görüşlerine bakalım.

İlk yıllarda Turancılık ülküsünü romantik bir heyecanın coşkunluğu ile genç nesillerin gönlüne işleyen Gökalp, fikrî olgunluğa ulaştıktan sonra da aynı ülküyü daha sağlam esaslara bağlayarak yetişkin aydınların zihnine naksetmiştir. Büyük fikir adamının ölümü üzerinden yarım asır geçtiği halde hâlâ itibarını, doğruluğunu ve gerçekliğini muhafaza eden bu görüşlerini şöyle özetleyebiliriz. Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları adlı eserinin Türkçülük ve Turancılık başlığı altındaki bölümünde diyor ki :

Türk, bir millîetin adıdır. Millet, kendine mahsus kültürü olan bir zümredir. O halde Türk'ün yalnız bir dili ve bir tek kültürü olabilir. Türklerin Anadolu dışında kalan kolları başka bir dil ile ayrı bir kültür meydana getirirlerse, Türk milletinin hududu daralmış olur. Meselâ bize uzak diyarlarda yaşayan Kırgızlar, Özbekler, Tatarlar ve Altay Türkleri zamanla farklı bir dil ve kültüre sahip olurlarsa bunları Türkiye Türkleriyle birleştirmek güçleşir. Böyle bir tehlike mevcuttur. Çünkü diğer Türk boylarıyla bağlantı kurmak bugün imkânsızdır. O halde birleşmesi ve birbiriyle ilgi kurması mümkün olan Oğuz Türkleri, yani Türkmenlerdir. Bu sebebe önce Oğuz birliğini sağlamağa çalışmalıyız. Böylece Türkçülerin yakın ülküsü bu olmalıdır. Ancak, bu birlik şimdilik siyasi alanda birleşmek şeklinde düşünülmemelidir. Yarın neler olacağını bile-

meyiz. Fakat bugünkü ülkümüz Oğuzların kültür bakımından birleşmesidir.

Oğuz Türkleri bugün dört ülkede yayılmış olmakla beraber, hepsi birbirine yakın akrabadırlar. Aralarında coğrafi bütünlük de vardır. Oğuz Han'ın torunları olan ve 24 Boy halinde teşkilatlanıp bir İl teşkil eden Oğuzlar'ın Anadolu'dan başka bir kolu Afganistan'da, bir kolu İran'da, bir kolu Azerbeycan'da, bir kolu Irak ve Suriye'de, diğer bazı kolları da Balkanlar'dadır. O halde, ilk hamlede, Afganistan, İran, Azerbeycan, Irak, Suriye, Yunanistan, Bulgaristan, Yugoslavya, Romanya ve Adalardaki Türkler ile Türkiye Türkleri arasında dil, kültür, san'at, töre ve gelenek birliği sağlanmalıdır.

Türkçülüğün, uzak ülküsü ise *Turan*'dır. *Turan*, bazılarının sandığı gibi Türklerden başka Moğolları, Tunguzları, Finlileri ve Macarları da içine alan bir kavimler karışımı değildir. *Turan* kelimesi «Tur'lar, yani» Türk'ler demektir. Onun için bu isim altında soyları, tarihleri, dilleri ve kültürleri aynı olan Oğuzlar, Kırgızlar, Kazaklar, Uygurlar, Başkırtlar, Özbekler, Yakutlar ve Tatarlar gibi Türk boyları toplanır. İşte bütün bu boyların dil, kültür, töre ve gelenek itibarıyla birliğini sağlamak Türkçülüğün *Turan* ülküsü yolundaki ikinci durağıdır. Bu ülkünün üçüncü ve son basamağı ise, bütün Türk boylarının yalnız dil, kültür, san'at ve töre bakımından değil, siyasi bakımdan da bir bayrak altında toplanıp birleşmeleridir.

Gökalp bu konuda aynen şöyle demektedir :

«Türkçülüğün uzak mefkûresi *Turan* adı altında birleşen Oğuzları, Tatarları, Kırgızları, Özbekleri, Yakutları lisanda, edebiyatta, kültürde birleştirmektir. Bu mefkûrenin (ülkünün) bir gerçek haline gelmesi mümkün mü, yoksa değil mi? Yakın mefkûreler için bu cihet aranır da, uzak mefkûreler için aranmaz. Çünkü uzak mefkûre (ülkü) ruhlardaki coşkunluğuna sonsuz dereceye yükseltmek için seçilen çok cazibeli bir hayaldir. İşte *Turan* mefkûresi de bunun gibidir. Yüz milyon Türk'ün bir millet halinde birleşmesi Türkçüler için en kuvvetli bir manevi heyecan kaynağıdır. *Turan* mefkûresi olmasaydı, Türkçülük bu kadar sür'atle yayılmayacaktı. Ama kim bilir? Belki istikbalde *Turan* mefkûresinin gerçekleşmesi mümkün olacaktır. Mefkûre (ülkü) istikbalin yaratıcısıdır.

O halde Türkçülüğü, mefkûresinin büyüklüğü noktasından üç dereceye ayırabiliriz :

1. Türkiyecilik¹.
2. Oğuzculuk yahut Türkmencilik
3. Turancılık.

Bugün gerçek sahasında yalnız Türkiyecilik vardır. Fakat, ruhların büyük bir arzu ile aradığı *Kızılelma* gerçek değil, hayal sahasındadır. Türk köylüsü Kızılelma'yı hayâl ederken, gözünün önüne eski Türk İlhanlıkları gelir. Hakikaten *Turan* mefkûresi geçmişte bir hayâl değil, bir gerçektir. Millattan 210 sene evvel Kun hükümdarı Mete, Kunlar (Hunlar) namı altında bütün Türkleri birleştirdiği zaman *Turan* mefkûresi gerçekleşmişti. Hunlardan sonra Avarlar, Gök Türkler, Oğuzlar, Kırgızlar, Kazaklar, daha sonra Kür Han, Cengiz Han ve sonuncu olmak üzere Timurlenk *Turan* mefkûresini gerçek haline getirmediler mi?

Turan bütün Türklerin geçmişte ve belki de istikbalde bir gerçek olan büyük vatanıdır»².

Görülüyor ki, büyük fikir adamı Ziya Gökalp, Turancılık konusunda tam mânâsı ile gerçekçi, akılcı ve ülkücüdür. Gerçekleri ve şartları hiçbir zaman göz önünden uzak tutmuyor. Fakat millî ülkü ve hayallerinden de asla vazgeçmiyor. Ve vazgeçilmesini istemiyor.

Bugünkü Türk millîyetçileri ve ülkücüleri de aynen onun gibi düşünmektedirler.

1 Gökalp, «Türkiyecilik» sözü ile, herşeyden önce Türkiye Cumhuriyetinin kalkınması, gelişmesi ve çok güçlü bir devlet haline gelmesi için çalışmanın ilk meselemiz olduğunu belirtmek istiyor. Bütün millî ülkülerin, ancak ilimde, teknikte, san'atta sanayide, ekonomide ve fikirde en yüksek noktalara ulaşmış bir «Millî devlet, güçlü iktidar» vâsıtası ile gerçekleştirebileceğini anlatıyor.

2 Türkçülüğün Esasları, sayfa 23. Milli Eğitim-Basımevi — İstanbul 1976 Hazırlayan : Mehmet Kaplan.